

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentaria in octo libros physicorum Aristotelis - Cod. Ettenheim-Münster 192

Aristoteles

[S.l.], 1629-1630

Quaestio prooemialis

[urn:nbn:de:bsz:31-116321](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116321)

2
QVAESTIO PRIMA
PROOEMIALIS. ♪

Dubium Primum.

Vtrum Physica sit Scien-
tia; et qualis sit, an sit
Speculatiua scientia
uel Practica? #

Duo petuntur in praesenti Dubio. Primum
Et an physica sit scientia. Secundum, an sit specu-
lativa vel practica. Pro resolutione prioris partis
Sciendum nos sumere scientiam hinc stricte, pro ut se:
annumeratur inter quinque habitus intellectuales,
qui sunt intelligentia sive habitus primorum princi-
piorum, Sapientia, Scientia, Prudentia et Ars; et
Scientia stricte accepta nihil est aliud quam habitus certus
et evidens per demonstrationem acquisitus, huius definitio
explicatio ex logica demonstranda est. huius supposito sit.

Conclusio Prima,
Physica est vere et simpliciter scientia
Hanc conato contra Heraclitum et Cratylum,
qui ut testatur Artes 10 metaph. tex: 5. olim nega-
bant physicam non esse scientiam, est tu rursus Con-
trario in schola Peripateticorum.
Eor ja rae. Scientia stricte accepta nihil est aliud
quam cognitio certa et evidens alicuius rei per
suam causam, sed physica est certa et evidens rerum
natum per suas causas scientia. 10. 1. 2. vere et simpliciter
scientia. Metaph. 1. post: cap: 2. omnes philosophi qui asserunt

Sciencia

3
Scire nihil esse aliud quam rem per suam causam
cognoscere. m. p. r. phisica probat per sui dentem de
monstrationem, corpora moveri, quia hinc manam a qua
procedit motus. q. d. phisica est certa cognitio rei per suas causas
nam ista scilicet corpora moveri, et corpora mixta esse cor-
ruptibilia sunt verae causas hanc demonstrationem phisicam.
Ergo ratio contra. si phisica non esset scia, id magis esset
quia agit de rebus continuo motui seu mutabilitati sub-
iectis. sed hoc non obstat. q. d. nihil impedit quo minus
phisica sit vere et simpliciter scia. p. r. m. in primis
non omnes res de quibus agit phisica sunt mutabiles, nam
sphaerae caelestes ex natura sua sunt incorruptibiles
vel ut videtur in my. alibi; deinde et quod corpora sub-
lunaria mutantur corrumpuntur et dissolvuntur, nun-
quam tamen suas naturas sine entitatibus et speciebus ab illis
manantibus dependunt; quare vere tales proprie-
tes poterunt per veram demonstrationem de ipsis
ostendi, quod demonstratio cum procedat per causas genera-
litate sciam quod non erit alia quam phisica sine phisica
natura. His addere quod licet res phisicae sint muta-
biles adhuc tamen de illis vera potest hinc fieri, potest namque
vel hoc unum demonstrari de illis eas scilicet mutabiles
esse

Primum
specus
is partibus
ul se:
uales,
a priori
ars; et
certa
de his
resoluto sit.
tia
m,
negat
contu
hinc
i per
rerum
pluriter
serunt
scire

spe stabilisq; servare in sua mutabilitate constant.

Conclusio Secunda

Physica est scia speculativa et non practica.

6. meta: tex: 10
c. 1°

Hoc tenore Artus. Ut modo communis inter Auctores.
pro rae. Illa scia e speculativa quae habet p suo fine
speculativum, sine veritatis contemplativum; sed physica hnt
pro suo fine speculativum. go erit scia speculativa. M. patet
ex dictis in Logica q. 1^a. d. 3. Vbi dictum e habitum spe,
culativum differre a practico, rae finis; ita quod ille
habitus sit speculativus. go finis e speculatio sine veritatis
contemplatio. Ille vero practicus; go finis e praxis sine opo
aliquod faciendum. pro m. physica scia se non ordinet
cognitionem rerum naturam ultra ad aliud opus, sed in
illa sistit et quiescit. go finis illius erit speculatio seu
veritatis contemplatio. Dixi quod physica non scia se
ordinet cognitionem rerum naturam ultra ad aliud opus;
qa non refert quod eam aliqui sicut et ceteras spe,
culativas scias honoris aut pecunie gra quorant.
distinctione n. artium et sciarum non ex fine quem sibi
quisq; prohibita constituit, sed ex fine ipsius met sciae
seu artis scia se desumenda est.

Confir
sed scia
facilis q
qhd mad
sed ultra
cuius pro
artifici
vel scia
nobis, q
rae. A
circa q
sed res
fuit
practic
contat
in scia
aut qd
Natu
singul
creatur
rati q
accipit

4
Confirmatur haec ratio. Ad hoc ut aliquid
sit scia practica non sufficit quod eiy otm sit res
facibilis quomodocumq; , alias eis scia de creaturis halita
epet practica, qd oes creaturae sunt facibiles a DEO.
Sed ultra petitur quod sit facibilis a nobis, hoc e,
cuig prapm in nobis repit, ut videre e in artib; reby
artificialib; , quam prapm in nobis repidet ars, sc:
vel scia practica. Principium a. reru natium non in
nobis, sed in ipsis met reby qasit. Ex his formaq; talis
ratio. Ad hoc ut aliqs halit; sit practicy peti; q otm
circa q uersat, fiat a nobis per talem halitum,
sed res naates circa quas phyca opat et occupat, non
sunt vel fiunt a nobis; qo phyca non est halit; practicy,
sed speculativy. M. patet ex dictis. m. etiam
constat; nec n. elementa, caelum, terra, aut alia q
in gsidernem phyca natis ueniunt, a nobis fiunt,
aut soluentur. qo Canto uera.

Notu tu hu e. quod res nates non accipiat q ut dis-
tinguit contra rem naatem qua rae qeunt; ens
creatum spectans tam ad uniuersum tam corpo-
rale quam spirituale appellat res nates. Nec et
accipit q ut distinguit contra uiolentia, q tr tale

eo quod contra naturam alicui rei accidat, sicut
ascendere sursum est violentum lapidi; sed summi
res nates hinc putant differre ab artificiali, cum n. arte-
ficialia dicantur illud quod ab hominibus arte fabricatur.
et quod in se non habet principium sui esse, in ratione artificum
ut patet in statua, cuius principium est in statuario, sic per
oppositum res nates est illa quod in se habet principium sui
esse motus et quietis, de quibus propriis latius infra. Q.

Obicitur 7o Contra primam Contentum. Scia debet
hinc aliquod certum et definitum esse; sed physica non habet,
7o non erit scia. m. gradus, quia de rebus in certis et infini-
tis non potest haberi certa et finita cognitio, qualis est scia vera.
m. p. tr. omnia physica sunt res nates, sed res nates sunt
certae et indeterminatae, quia quotidie pereunt et
oriuntur, neque ad certum numerum reduci possunt. 7o physica
non habent licet certum et determinatum esse.

R. Conato m. et negotio m. ad probationem eius gradus m. et
distingues m. res nates sunt indeterminatae et in certa
in singulari vel particulari, gradus m. in communis p.
ut reducuntur ad res nates universales, nego m. sic n.
sunt finita, habentque determinatas naturas, de quibus
possunt proprietates legitime demonstrari. 7o.

Oli:

Principes 20. Scia debet esse de rebus universalibus
 non singularibus, sed res nates sunt singulares. go de
 eis neq[ue] h[ab]et sua. m. e[st] e[ss]e. m. p[ro]p[ri]e. Res nates p[er]cipiunt
 sensib[il]ib[us], sed singularia h[ab]ent p[er]cipiunt sensib[il]ib[us]. go res sin-
 gulares erunt h[ab]ent nates. Confirmatur arg[um]tu[m]. Scia
 e[st] de perpetuis, necessariis, et incorruptibilib[us], sed res
 nates non sunt tales, q[uia] quotidie intereunt. go.

Ex. Con. m. et h. m. ad p[ro]p[ri]e: dist. m. Res nates p[er]cipiunt
 sensib[il]ib[us] q[uod] accidens quatenus se: sunt in singularib[us]. t. m.
 per se, nego m. Sens[us] namq[ue] h[ab]ent p[er] se p[er]cipit singularia
 affecta qualitatib[us] sensibilib[us], non h[ab]ent p[er]cipit p[er] se uni-
 versalia, sed q[uod] accidens quatenus in singularib[us] regi-
 untur. ex quo tu non inferes de rebus natis non posse
 dare sciam eo q[uod] sensib[il]ib[us] p[er]cipiunt; hoc n. tu ipsis com-
 petit q[uod] accidens, non p[er] se. Et quamvis sens[us] saepe
 decipiunt dum circa objecta nec debite app[er]cipiunt nec
 disposita versant, tu circa g[en]era sensibilia in debita
 distantia et dispositi[on]e posita non decipiunt, sed p[ro]p[ri]e
 certam notitiam intellectui subministrare, ex qua
 ipse certam et evidentem notitiam eandem rerum
 universalium elicere potest vere et g[en]ere scientifica sit, ut
 supra

supra statum &. Ad Confirmationem distinguas m.
Res singulares non sunt proprie in generali. Ten:
In Universali vel cōi, Nego. Et sic dat scia de naturis
in universali, non generali consideratis

Principes 30. Contra tam Contem Physica agit de
quibus sensuum, de actibus inchoatis, de generis, augmentati,
sed hae cōi sunt a nobis operabilia. 30. Physica est scia
practica. Confirmat 30. Medicina est pars physica, sed
haec est practica. 30. Physica pro una saltem parte est
practica. Confirmat 30. Prima natura tradit notitiam
sua cōi. 30. excitat voluntatem ad amorem illius, sed
cognitio est ordinata ad amorem, & practica, cum amor
sit quod nostra voluntatis. 30. Physica est practica.
Adde quod, physica docet quomodo fiat corpus mixta
in materia regione aeris, u.g. nix, grando &c. Quae certe
ad praxim spectare videntur.

Rx. Argto Arist: m. physica agit de quibus sensuum et inchoatis,
aliisq; in argto relatis modo operabili, ita ut consideratio
physica de sensibus et eorum actibus ex se ordinata ad
opra alia, Nego. modo speculativa. Concedo. Physicis
ad habitum practicum referat ut otm eis sit operabile
a nobis, haec tamen non sufficit, sed ultra petit ut actus inchoatis

à tali

à tali habitu versante circa dnm à nobis opabile
 habeat se p fine opy seu praxim in ordine ad quã
 auty vel habitus de practico. Ad iam Confirmatã
 dices omnia aliã solutone. R. N. m. non n. pars
 physica medicina ut recte pbat Complut: ex ipis do
 ducunt, & ipse pars physica, sed e illi subal-
 ternata. qd corpy sanabile p artem non e pars sub-
 iectina corpy nato fructu, sed illi sup addit diffam ac-
 cidentalem eo modo quo Perspectiva tractans de h-
 nea infuati, non e pars Geometria, sed illi subalterna-
 ta. Unde relinqt q physica sit speculativa, licet habe-
 at aliquam practicam sub alter natã. Ad
 tam Cons: R. Disti: consequens im. qd excitat voluntã,
 tem ad amorem carã pã p se et directe deo. Indu-
 recte et p accidens concedo. Ad habitũ a. practi cũ
 spiritat p se excitare ad amorem vel aliud q cury-
 opus. Ad idq addelat in argto R. Verum ipse q physica
 docet qnto ipsa corpy mixta fiant, ut in facit mo-
 do speculativo, non ordinando dñe cognitiõnem
 ad opy aliq faciendũ. Et sic adhuc manet q physica
 sit speculativa.

Principes qd. Homo e res natã, sed homo fit ab
 hie

m.
 i. ten.
 natũ
 t de
 abae,
 ta
 del
 eit
 am
 mor
 cha
 certe
 inity,
 lerao
 al
 ysiud
 abile
 by mity
 à tali

hoīe. q̄o res nates p̄nt fieri à natis. q̄o physica nates
q̄ nates circa res nates h̄m̄ circa s̄m̄ om̄ erit
s̄cia practica. s̄tr̄ q̄q̄: ex dictis. q̄a tunc it̄o habet
practico q̄to om̄ eiq̄ opabile à nobis.

R̄. Con: m. Dist: m. s̄d̄ h̄ō fit ab hoīe taliter, q̄ in
ista re q̄ fit, nullu fit p̄m̄p̄m̄ actiuū q̄ se alteret,
p̄p̄aret et ad uniuersam formam cum mat̄a se ipsam
dissipat, s̄t̄ego. Ita q̄ it̄i fit p̄m̄p̄m̄ actiuū, concedo.
in femine namq̄ e q̄dam uis se ipsū dissipandi,
alterandi et efformandi ees partes, it̄a ut fiat
s̄tra capax ad receptiōnem aīa, ut in lib: de
gen̄e uidebim̄. H̄mo q̄o generans applicat actiua
passiuis. Semen mat̄rij uis suam uim̄ exercet
illo uero applicato habet uim̄ insitam et internam
qua ipsū formū p̄ueat, et alia uim̄ exercet.
Inter res q̄o nates, et opa practica seu artificialia
hoc interest q̄ inter h̄ac uita uis op̄is e in op̄an-
te, non in ope. In natis uero licet p̄manet ab op̄ante
audivit ab appli cante, t̄n̄ in ipsomet̄ ope rep̄it aliqua
uis. Vnde quamuis h̄o ab hoīe fiat non t̄n̄ res effecta
ideo dici p̄t̄ op̄ practica seu artificialia.

Dub:

7
Dubium Secundum.

An Philosophia Naturalis sit una specie infima Scientia? ~.

Eadem nunc quaestio e de p^hia naturali, an sit una simplex realit^{as} et una sp^{ec}ie scia, quam agitatur nunc in Logica. Et eadem e opinio un^{ivers}itas. nam qdam p^{ar}tibus p^hia, singulos realit^{as} ponunt, sp^{ec}ie distinctas, ita ut alig sit p^{ar}tibus 8. libris. alig de libris de Caelo. alig de Mundo. et singuli et distincti p^{ar}tibus de gen^{er}e et de anima. Verum q^{ia} huc sentia nobis diffinit, ideo sicut de unitate Logica locuti sumus; ita de unitate physica loquemur. /.

Conclusio Prima.

Philosophia naturalis e scientia specie distincta ab omni bus aliis.

Hoc tunc antequam p^{ro}betur supponendum e

70

Jo Plures regni in nostro in tu scias, ut Metaphy,
ficam, in arithmetica, Logica et alias, et hoc ceter
as ad multum excepto uno. Mirandulano, qd aserit om
verum scilicet una tu dan in in tu mo sciam,
sed hoc dictum iam ab alijs ceter excluditur.

Supponendum ro. Quod scias sicut et potias sumere sua
specificam, ab obiectis non math, sed fructu acceptis.
ut in Logica nihilq; pbariq; ut hae rae. Scia habet
totum suu spe ab obo cum dicit ordinem transcendens,
ven ad illud. qd a tali sua obo scia hnt suu spe tale,
haec e huius spei. qd scia sumit sua specificam ab
obo. Quid vero sumat ab obo non math, sed fructu
considerato pto. Quia alias sequens qd physica et meta,
physica spectat eisdem spei, qd tu scilicet ut ex ea prima
distinctione sciam colligi pot. pto seq. Quia hnt idem
atu mate sine motile. qd nisi sumant obo fructu,
haec pto diversam abstractionem a naa, non pot
diversificare suas. et haec alij alio verbis dicunt,
dicta non in spe rei, sed in spe scilicet, specific
care suas. His suppositis pto. Certe.

Ulla sua qd hnt obo spe distinctum, spe distinguit
ab alijs suis. sed physica e talis. qd. m. supponit
vera ex dictis. m. pto. obo fructu physica e ens mobile

alpha:

8
abstrahens ab eī māā singulari tm. sed nulla scia
agit de tali ente. go erit distinctum spe ab aliis.

Conclusio Secunda.

Physica ē una specie infima scientia,
ita ut solum dividi possit in plures numero di-
stinctas, non specie.

Hoc cono ē corū inter themi: et pto rae. Scia
sumit nam speciem ab ato, sed ato physica ē unū
spe atoma. go si ipsa erit una spe atoma. m. et
q̄qua pto pto m. ato physica ē unū spe ens mobile
abstrahens a māā singulari tm, sed ut spe ē unū
spe atoma. go ato physica ē unū spe atoma. m. pto
infra ubi agem de ato physica. sed m. pto. ab-
strahis a māā singulari tm ē una spe atoma cum
non individual in plures spe abstractiones. go ens
mobile q̄ ubi subsistat tali abstractione ē unū spe
atoma, et licet erit sil q̄ ens mobile, si q̄ideret
sicut se hoc ē, on spe atō, non sil unū spe atoma.
tm q̄sideratu sil rae pto sil gna, nempe sil
tali abstractione a māā singulari tm ē unū
spe atoma, ut pbatu ē. go physica erit una infima
spe scia. /

Itv 20.

P^{tr} 20. Unitas specifica scilicet defumenda e ex uniti
unitate propria seu mediana intra eandem abstractio-
nem, sed propria totius physice sunt eadem scilicet. qd
physica est una spe infima scilicet m. e. ceteris inter se:
m. p^{tr}. Illa propria sunt eadem scilicet intellige natis
scilicet Artem qd sunt ex aliis aut ex alternatis qd sunt
ex certis vel parti culana ex parti culantibus, sed propria
totius, intellige natis scilicet sunt ex aliis et subalter-
natis. qd sunt eadem scilicet. m. non eget p^{tr}ae
sed explicat. fieri ex aliis et subalternatis non
componi mat^r et terminis aliam, sed est ea
supponere. m. p^{tr}, qd propria parti culana ut beati
e, presupponunt coram et propria unius partis qd sup,
ponunt alteri; ut n. g. propria lib: de calo qd suppo-
nunt propria physice. Et propria lib: de genat qd sup,
ponunt propria lib: de calo et sic de aliis. qd
propria physice sunt ex aliis et subalternatis.
qd sunt eadem scilicet constituentibus una spe infima
ma scilicet.

P^{tr} 20. Certe non physica e plane indivisibile p^{tr}
scilicet. et qd ipsa scilicet est plane indivisibile p^{tr}
scilicet. congrua p^{tr} qd scilicet sunt sua natura ab
oto

Plur. rae iam supra allata qd. otru frute hlt unca
raem in similitudinem. qd. physica ont et halitg simplice.
grqua pte, qd. ptra hntem ptra et halitg ptra ota
distinguant, intellige frute accepta directa.

Plur. rae quare attulimus in Logica qd. Logica
spe simplicem qualitatem.

Circa has tu qualitates Notm q. qd. otru ptra
spe unam simplicem qualitatem et una spe ota,
ma sciam, loquimur otru de illa q. ut complexio ptra
lunare nati nati, nec et loquimur quatenus conop.
Incedit opiniones q. frequentes occurrunt in physica
qd. illa cognoscunt q. halitg ptra ptra ut
in Logica doring. Opiniones nati q. halitg opinati,
num. Halitg a. ptra ptra spe et realiter si.
Ingent a. scia ptra et opinio. et licet intra ptra
nati opinio et scia idem otru nati respiciant,
non tu frute idem otru. Nam otru opinio otru ptra
q. cognoscunt q. nati ptra frute differt ab otru
scia ptra q. cognoscunt q. nati demonstratum.

Obiectis p. In physica otru scia et opinio otru
habent eandem, abstractionem a nati. qd. non
differunt

Obi cires 20. Calum abstrahit à maa sensu
bili à qua non abstrahit ens nate vel mobile, de
quo agunt lib: phy: go non dat eadem abstrahis
in eiq: partily phia. go illa non erit una spe nisi
ma seia. Cuiusq: pth. pth. ens. maa cali non e
sensibilis, nec ullo sensu picipi pot. go abstrahit
à maa sensibili. 1.

R. Th. ans ad ptaem item negat ans. potest
in maa cali picipi sensu nisi, aut et facty, qd
in maa cali subtilitas lux et quantitas etm a.
pctia minima e lux, sine pctiy rae fructu sub qua
nisi attingit colores. Quantitas et etm facty qd
affecta qualitatily sensibily. go potest maa cali
p hoc duos sensy picipi, licet modo id non p hinc
gat p minimam distantiam.

Obi cires 30. Pars illa physica q agit de aia
magis abstrahit à maa quam illa q agit de calo
et loco. go non dat eadem abstrahis in eiq: partily
phia nate. et go non erit una spe nisi ma seia. cuiusq:
pth. pth. ans. aia nate qe s'm alicuius partis phia oio
abstrahit à maa cum sit res spiritalis s'm entitatem,

Lacy

11
Log vero et castu multo modo abstractum a materia
sua ex sua natura illam gerunt. igitur una pars
magis abstracta a materia quam alia.

R. N.ans. ad pb: Item negat. a. si ubi n. aia
ratis sed spiritualis sita unitatem, non tu ab,
strahit a materia sensibili, ex propria n. natura petit
q. est forma alicuius rei corporea, et dicitur in
proprio conceptu et proprio motu et getis; imo et e
sua qualitate sensibili non sita q. sita seipso,
reah, sed sita q. actualiter cum corpore quilibet sub,
state et nate compositum.

Principes q. Si e. maior vel minor remotio
a materia, iste dicitur sita et multiplicitas habituum
sua in phytis una pars magis abstracta a materia quam
alia; igitur illa nate una sita sita. M. pl. dicit, q. sita
diversam abstractioem diversis causis habitus spirituales
m. vero sita. In phytis nate e. una pars q. sita motu
in eam abstractioem ab eam sita motu. et de hoc tractant 8.
lib: phyt: alia vero e. pars q. magis abstracta a materia
singulari, quam alia.

R. Quod maior vel minor abstractio a materia intra
idem genus non causat diversitatem speciei, cum
m

in habitibus, tales à abstractione & recipiunt in lib: phys:
& agunt de ente mobili de cetero. et in lib: de calo
de aëti in cetero non distinguuntur species à specie & considerant
horum & generum ut species sub aëti. Inare ad arithmetica
negat illa m. Nam maior vel minor abstractione
à materia vel motu intra eandem abstractionem, non
causat diversitatem in specie scilicet nisi inter,
nempe diversa propria ut contingit in Arithmetica
& Geometria & in non recipiunt in phys: quia omnia eorum
propria sunt eadem sunt tamque minus quamque,
magis abstractum à motu, ut supra dictum est.

Obiicies 5° Si prima natus esset una species
infima facta unquam simpliciter habitus sequeretur & ille
& hinc habitus scientificum primae tactus potest exire
in actu scienti circa centesimam partem quia nunquam
consideravit hoc à nemo curat. 5° pro se: in illis
& differunt penes effectum de in effectum & per forma
perfecta, ut et imperfecta eisdem speciebus. ut u.g. quod per
calor perfectus explicare uult et calorem, ut etiam
imperfectus calor, sed habitus & in diuersis ad iam tactus:
differt ab habitu inclinante ad centesimam partem
penes

12
penes perfectum et imperfectum. go sequitur quod habetur
sicuti fieri potest in actu in actu fieri omni
to leucostoma quodam, qui neque uenit, aptus namque
erit alius habitus & quoniam in actu determinatus ad eum,
noscedam illam conditionem.

R. N. seq. ad p. d. r. illud ad omnia in quoniam
actum potest, forma perfecta potest et imperfecta eadem
sicuti, licet non ad perfectam, non esse si non
nisi in formis simplicibus sicuti spiritum et petram, ut
sunt forma homogenea. ut ignis potest et parum
licet non ad perfectam sicuti non magnus ignis calefacit,
ad et exsecrat, sic et parum ignis licet non in tanta
perfectione, in aliis vero formis sicuti dicitur ad omnia facta,
licet, nam ad quod modo et genitum et eadem sicuti cum
ad perfectam genitum ante dies annos, et tu ad quod
factum potest exire in actu genitum genitum, in perfectum
vero non. Cum go habitus simpliciter sit simplex in terra,
et multiplex in petra non habet in ipso locum mixta illas
in argenteo relata. sed aliquid potest habitus perfectus quoniam potest imper-
fectus; sicuti namque comparantur ad similes cendres ut ad
partes eadem in petra; quod et habitus imperfectus, in
actu et perfectus. Et ex his patet solutio arguti.

Nam

Nam licet habitus ut duo, et ut quinq; sint
eiusdem speciei, et una simplex qualitas; non
tamen sequitur, quod quilibet potest habitus
ut quinq;, potest etiam habitus ut duo ut vel
ut unum.

Quæres an physica sit scia subalterna
nata; ut subalternans. R. Physiam esse
sciam subalternantem resp. Medicinam, quæ medicina
non addit distam quandam accidentalem sup om
physicæ; et ipsa scia mater supeditat propria ex
clus medicina infert suas partes. ut hinc illud axioma.
Ubi desinit physicæ, ibi incipit medicus. Est
tamen physica nulli scia proprie subalternata
quæ mens aliqui dicitur eam subalternari me,
taphysicæ, intelligendi sunt de subalternatæ
in propria de qua agimus in fine Logicæ,
Quomodo autem physica sit necessaria heri
late explicat Magister qui videri potest hinc
Sectione 2. Quæst: 5. a. 1.

sub:

Diatur et materia, non in qua, nil ex qua, sed
circa quam potentia vel habitus versatur. Itaque haec tria
Objectum, Subiectum, et Materia circa quam versatur: haec
liberum intellectum et eodem usum; respici-
unt vero abstrahunt potentiam et habitum sicut etiam deus mater
circa quam, natura et forma ut se se potest. Hoc a.
etiam duplex est, aliud fructu, aliud matre; etiam mater
est illud quod non se. vel ratione sui attingit aut quod dicitur
a forma, sed ratione sui fructu. Etiam in fructu est illud
quod causa sui attingit a forma vel habitum et cuius passio-
nes ac proprietates in illa demonstrantur. Vtriusque existit
habitus in potentia infima cuius etiam mater est corpus quod
non ratione sui, sed colore attingit. Etiam a fructu est color
quod ratione sui attingit et omnia alia attingit ratione ipsius.
Et haec etiam forma vocatur et etiam vel forma attributionis.
Quod item duplex est. aliud totale, et haec assignatur aliud
partiale de quibus in Logica.
Notum est. Ex Aristotele epistola de eto phys. Motile
potestas varias dicitur. Ita est quod cum motile ex se respici-
at motum, sicut motus ille formis dicitur, si forte
ut distinguat quod mutatum quod phys. uti Aristoteles ait.
genam non esse motum, sed mutatum, et ad tria dicitur
formata, Quantitatem, Qualitatem et Vlt. / 20

20. Mōg stricte sumit, quatenus gēmet sub se cōm-
 mutatē phyicā generā et corrupcionem. Ita et
 motile sumit dūtr. 20 stricte. 20 mōg stricte, et
 in ampla quadam figurā in qua nihil aliud dicit
 vel affert quam illud qd pot mutari vel moveri qua-
 cumq; mutat phyica; et sic sumit motile ab eis
 qd eto phyice gēmetur eis motile.

Secunda distinctio qd motile pot rursus dūtr
 sumi. 20 qd potia pxa ad motum vel ad p apti;
 hinc fructu ad motum. Et sic e qualitas supaddita
 rei natū, paxio se. fluvius ab eis opa. 20 modo
 sumitur qd radice a qua omis vel pcedit talis pxta
 vel aptitudo pxa. Si aut visibile dūtr. inter accipit
 20 p radice a qua omis visibilitas, et hanc radice
 ipsa ratiōnabilitas vel ratiō. 20 accipit qd potia pxa
 et fructu ad videndū et sic e paxio supaddita et
 ratiō. Itē 20 statuit motile qd eto phyice non sumit
 20, sed 20 modo. si qd radice a qua omis motilitas
 qd potia pxa ad motum. et hanc radice nihil aliud
 quam ipsum compositum ex mōa et forma, ex
 tali n. composito pcedit fructu motilitas hinc paxio
 20. Quod vero debeat sumi 20 modo pxt.

Illa

extendit se ad plura quia corpus mobile
 quia ratio mobilis invenit eam in natura corporis.
 Item corpus nate idem est ens quod ~~est~~ habens
 corpus nate, et quod habens primum radicale
 ens, et hoc non est spiritus nate, quod sit primum
 motus, quod corpus nate est idem, quod corpus
 mobile sumpto mobili radicaliter ut dictum
 est supra. Ex his ultra inferat, quod corpus
 nate et mobile, facta, aut ens, nate, et ens
 mobile, idem ens sunt, quia distantia inferior ad-
 dita non superion non ita prae facit quod illa
 ratio superior sit et illa inferior sita prae quod
 habita, ut videtur et omnia haec generaliter, facta
 ratis, aut et ens nate, hoc non duo ens
 eadem sunt quod aut nate quod ad iunctum
 dictam, quod corpus mobile vel nate, idem
 ens sunt quod ens nate vel facta nate,
 et idem quod ens mobile vel nate, eo quod
 mobile vel nate ad iunctum, eam facit ut
 sit et illa corpus et distantia spiritibus si corpus.

Conclusio Secunda.

Quamvis tamen corpus nate quia mobile
 tamen ens nate quam mobile idem ens
 sunt primum rem, quoniam in primum quod
 facta et ad quod nate spiritibus nate, ens mobile,
 quam ens nate aut corpus nate, aut
 aliter et supra relatius.

Obiectum fuit
 Philae & Ens
 mobile.

Pro Conclu

Pro C
 nate
 primum
 primum
 nate
 Pro C
 fuit
 nate
 motus
 et ad
 et id
 primum
 bile
 primum
 primum
 et
 motus
 nate
 ens
 sit a
 primum
 primum
 mobile
 nate
 Pro C

qd fit primum motu, & hoc n. dicitur p[ro]p[ri]a
 natis ab aliis f[aci]s, q[ui]s q[ui]s agit de
 reb[us] motu et mutata subiectis, sed non
 q[ui]s satis certu[m] et manifestu[m] q[uo]d se saliter mo-
 bile fit corp[us] de hec n. ybrauentib[us], rideoq[ue]
 et p[ro]p[ri]a in p[ri]ncip[ali]a, cum tu certu[m] fit d[icitur] satis ma-
 nifestu[m] se saliter mobile ad unum q[ui]s ens;
 q[uo]d quementib[us] p[ro]p[ri]a q[uo]d o[mn]i p[ro]p[ri]a ens mobile,
 qua[m] corp[us] nate, vel motu[m]. Deinde et
 cum non fit satis certu[m] et manifestu[m] q[uo]d na-
 fit primum motu de hec n. et ca ybrauentia, et
 rideo p[ro]p[ri]a in re p[ri]ncip[ali]a. inde fit ut quementib[us]
 h[ic] q[uo]d o[mn]i p[ro]p[ri]a natis asygnat[ur] ens
 mobile, q[ui]s ens nate, corp[us] nate, p[ro]p[ri]a nates
 et supponit hanc r[ati]o[m]e[m] p[ro]p[ri]a[m] o[mn]i f[aci]s,
 scilicet q[uo]d illa supponit sua o[mn]i q[ui]s, et non
 p[ro]p[ri]a[m] r[ati]o[m]e[m] q[uo]d ad, ens an e[st]; ut in libris
 p[ro]p[ri]a[m] q[ui]s.

Conclusio Tertia

Nec corp[us] mobile, nec ens nate, nec corp[us]
 nate e[st] o[mn]i p[ro]p[ri]a et ad aequata p[ro]p[ri]a.
 Hanc Concl[us]io[n]e[m] n[on] p[ro]p[ri]a ex o[mn]i p[ro]p[ri]a r[ati]o[n]e
 S. Th. deo o[mn]i p[ro]p[ri]a q[ui]s, q[ui]s d[icitur] p[ro]p[ri]a
 q[uo]d fit, et an fit, sed in p[ri]ncip[ali]a d[icitur] q[uo]d
 mobile fit corp[us], et q[uo]d fit ens nate, non tu p[ro]p[ri]a
 q[uo]d fit ens mobile, si mobile sumat q[uo]d radice mo-
 tu, q[uo]d ens mobile erit o[mn]i p[ro]p[ri]a.

ma

ma. supponit certa. pto min. in physica pto
infra de q mobile sit corp qo dignitate.
d pto et q sit ens nate, qo qd ex ma et
forma, qo ita demonstrant in physica et
non supponunt, qo non pnt hie raem
oti fratis resp: vly.

Ohi cles qo. Ens mobile supponit
expliciti et expre p eoi gradu entis
q per mobile detur minad, sed p tali gradu
non supponit corp mobile ut de se patet,
qo ens mobile et corp mobile nec suppo-
nant p eodem, et qo non erant unu et
idem qe qtra jam qntem.

R. dicendo, q si ens qdideret p se abry,
illo termino aduante, mobile se. Inue-
ad plura se extendit hq figuram
ampliorum gra corpy. Si n. qdideret ens
non p ut vbi qd in hna p catione et uniuers,
salitate, sed p ut hnt hntat p mobile sic
se non extendit ad plura, nec hnt amplio-
rem figuram. hntendu tu y ens mobi-
le explicitate aliq hntat q implicitate tm
dicat corp mobile, hnt tu nec causat vly
ineras suppres absolute, sicut in q. hnt
et aut rate p eodem supponunt et idem a
parte rei hnt, hnt aut rate sicut

aliqui

et tunc
ad de
sed non
liberius
leoy
ad h ma,
re ens;
mobile,
le et
tu y no
dia, et
quemin,
b ang
tpe vobis
fuis,
p non
libris
o
ace corpy
p hntic.
q vnt
supponi
had y
tu pto
dice no,
p hntic.
na

aliquid explicitum quod tunc dicitur tunc implicitum.
 Obiectum 20. Ens mobile abstractum
 à materia sensibili. quod non est tunc prout est
 naturae. quod patet quia tunc prout est tunc abstractum
 hinc à materia singulari actus dicitur esse sensibile.
 concernit à materia sensibilem. prout est.
 ens mobile est quod est compositum ex materia
 et forma. sed hoc compositum prout est
 hinc quia in se habet quod est naturae sensibile
 hinc. quod ens mobile abstractum à materia
 sensibili; tunc est, prout est. compositum n.
 ex materia et forma. Insuper est tunc in se
 et in se naturae prout est in se intelligitur acci-
 dentia sensibilia. quod patet. actus n. quod
 hinc quod est tunc prout est abstractum
 à materia sensibili. prout est intelligitur prout est
 intelligitur quod naturae sensibiles. quod ens
 mobile est abstractum à materia sensibili. prout est
 intelligitur quia quod naturae sensibiles
 intelligitur, et quod non est tunc prout est.
 Q. Nota ens ad prout est actus quod si arguitur
 arguitur de composito accidentali. prout est
 prout est illud se in se referre et quod materia
 sensibilem si a. arguitur de composito
 substanti, de materia, quod est illud intelligitur
 omnem qualitatem sensibilem. (est n. prout est)

Jallom

habent nam in qualitate sensibili
 autem tu non abstract a materia sensibili
 nec qualitatibus sensibilibus; nam quomodo
 hunc non intelligant ipsa qualitas sens.
 tu tale congruente intelligit a potentia
 in ordine ad tales qualitates in qua
 te vade ipsam. Ad istum vero de quibus
 bitate dicendum q. multum. agens
 de ipso non de potentia abstracta a materia
 sensibili q. quantitas sit prout quod
 habet sensibilibus quibus, sed q. quomodo
 bitus quod erat a materia abstracta
 ad me ad illas et vides et sperat.

Obiectis 20. Corpus mobile est id in
 quo fluunt immediate passionibus quas demonstrat
 phisic. 20. corpus mobile et non ens mobile
 est etiam forte potentia. quomodo quod. potentia ens.
 motus et quod, immediate sicut a congruente
 et materia et forma, sed de hoc congruente
 immediate potentia corpus quia ens ut quod
 ping. n. potentia ens, potest fieri, 20. immediate
 corpus, et tunc corpus mobile est etiam forte
 potentia.

Obiectis 20. quod ens et quomodo si arguerit vellet
 q. potentia p. li corpus mobile sit etiam forte potentia

le.
 tra hit
 te pmo
 abtra,
 rosa,
 tr can.
 man
 ry mlt
 des sen,
 ma
 i in n,
 a n i
 uf acis
 on quan,
 a hes
 gram
 go ens
 ili gym
 p hie
 ita pta
 agtm
 rpta
 se man
 lo
 dy nate
 n. pny
 Gallon

In non de corpore mobile per rationem supra dictam.
nempe quia magis est notum mobile per rationem operis
ens quia corpus, et sic si attendat motus ipsi
vel potius ratio terminem nota est grana.
Secus a. si attendat res fixa. R. 20.

Falsum est quod ab ente mobili non immediate ema-
nare passiones, nam licet ens per se sumptum
non explicet nec dicat immediate rationem
passionum physicarum, ens tamen terminatur per
terminum mobile sic figent ad id quod perfluit
immediate passionibus, ad illud vero de corpore,
sicut substantia per se de ipso immediate per se
corpus, postea substantia, et tandem remote ens.

R. hoc verum est de ente in eo quod per se
sumptum; falsum tamen de ente determinato
quod ut sic habet talem restrictionem, illud enim
habet immediate de corpore substantia
quod corpus mobile, nam ens mobile non
figent aliud ens nisi illud quod habet rationem
motus et hoc est corpus et non aliud.

Obicitur quod ad probandum ens nata esse
fuit per se. Sed aliqui sicut debet exprimere passio-
nes quas sicut demonstrat, sed ens nata esse exprimit
passiones quas physice demonstrat, quia ens pro,
bile, vel et corpus mobile, et ens nata esse est
fuit. pro m. quia nata esse denotat id quod habet naturam,
et cum

formalis

et cum natura sit propria motus, ens nature sicut fructus
id est per se ipsum motus, et propterea ens nature dicitur natura
quod non tunc est proprius motus, sed est actus, et sic explicat
duplicem passionem, ens a mobile tunc una se:
motus; ergo ens nature est potius etiam potentia, quam
ens mobile.

R. Dicitur ma: cum alicuius facti sit expi mere
oes passionis fructus, nego mai: virtualiter, quod
ma: non n. potest ut expi mere oes passionis fructus
quod in tali facti dicitur straxij facti facte expi mere
primam quod postea ab ois participat, reliquas
vero obtinent virtualiter: et ita quod mobile expli,
cat primam passionem si: mobilitatem quam
postea erit de qly agit plures, participat, hanc
a passione primam non ita sicut expi mere ois
nature, sed tunc implicite et magis diffuse, unde
minus est ponendum ens nature, eto fructi potentia
quam ens mobile. Et licet quod ens nature nisi
nec ga tu illa e omny primam passio, ideo ob
hoc, ens nature non est ponit eto fructi potentia.

Obi eris 50 Dista inferior quementis
quingis cum quod pro, quam cum alia ratione supi
on magis remota, ergo melius explicabitur etiam potentia
et substantia mobile, aut corpus mobile, quam
ens mobile quod remota remota. ans patet quod melius
explicabitur hanc nam videndo, spe acti rate, qua
si dicas spe substantiam rationem. ergo. Confirmatur
per Thomam videt notis sit mobilitatem generali
sime sumpta quod ut et quod gemit mutates
metaphysicas, spe potius quingis cum ente,
qua

21
ab inceptis et miris unitis, idcirco ego tractat in
octo libris phisicorum de ente mobili in eis quae sunt
necessario et qualiter sunt entis motiles et sic postea
propter quod.

Contra Divinum istam dices falsum esse quod ens
mobile in eis sit id de quo tractant in octo
libris phisicorum cum ens motile ut dicitur in eis sit
superius dicta sit etiam admodum simpliciter phisica non
sit esse etiam aliter partibus tunc. Item nullo libro
ex istis 8. tractat de ente mobili in eis, ego falsum
est ens mobile in eis esse etiam hunc librum.

R. Ens mobile in eis aliter esse etiam simpliciter phisica
aliter vero partibus istis scilicet hunc octo librorum; nam
etiam simpliciter phisica est, quatenus est explicabile et propria
et passionibus tam entis quam partibus entis, hinc ve-
ro partibus tunc est etiam quatenus explicabile et propria cor-
munita et sic etiam hunc librum continet sub octo adus,
quatenus phisica, unde licet in aliis partibus agatur de
ente mobili sit certum scire, nec tamen in octo libris, fal-
sum agitur in istis de ente mobili sit propria cor-
ad id vero quod dicitur nullum librum ex istis octo agere
de ente mobili in eis, scilicet hos libros agere de propriis
entis motilibus et de passionibus istis, ubi vero agitur de
istis agitur et de ente mobili in eis, quia haec sunt alia,
quod istis.

Item octo libri de quibus in sequenti by ceteris in feri-
bantur de phisica simpliciter, sunt de phisica aut simpliciter
et quatenus simpliciter et magis elaborati de quibus
exponebantur auctoritate de quo in deus Ruysey
Comitibus ceteris et aliis.

Primus

1. Primus liber agit de principiis entis mobilis vel
natis maa. sc. et forma atq. privatione.
2. Secundus tractat de naa, et de causis ontis natis
3. Tertius de motu, et infinito.
4. Quartus de loco, vacuo, et tempore.
5. Quintus de unitate, contrarietate, et oppositis motu.
6. Sextus de duobus motu in partibus et proprio ex q. b. g.
componitur.
7. Septimus et Octavus de ipso motore eius et
proprietatibus. Et haec de praemissibus phi.
sosophia dicta sufficiant quidie festi diei s.
francisci.

LIBER^{us} PRI-
MVS PHYSICO-
RVM

Continet